

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ג' כסלו תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות צג.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף י".
מוסר: חובת השמירה מתחילת הפתיחה עד "ועל כן כל מי".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"א עד פ"ג 'והחכם המבין'.

הדף היומי בהלכה

איזו כמות של מזון ניתן להוציא מבית שפרצה בו שריפה בשבת?

אולם, מספר כלים קטנים המכילים מזון, אשר מונחים בתוך כלי אחד גדול - אם יש בכלום יחד יותר ממזון שלוש סעודות אסור להוציאם; וזאת, גם אם הכלים קטנים מאוד, ואף אם היו מונחים בכלי הגדול עוד בטרם פרצה השריפה.

[שו"ע שלד, ו, ומשנ"ב טז; ביאורים ומוספים דרשו, 20]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל התירו להוציא מבית שפרצה בו שריפה בשבת, מזון הנדרש לשלוש סעודות לכל בני הבית. ודין זה הוא דווקא כאשר מוציאים את המזון בשני כלים ויותר, אבל כשמוציאים בכלי אחד, ניתן להוציא מזון בכל כמות שהיא. ואף אם המזון היה מונח מתחילה בכלים נפרדים - אם עירה את הכל לכלי אחד, מותר להוציאו.

הדף היומי בהלכה

כמה בגדים מותר להוציא מבית שפרצה בו שריפה בשבת?

הבית והן אחרים רשאים ללבוש בגד, לצאת ולפושטו בחוץ, ולשוב ולהיכנס אל הבית, ללבוש בגד נוסף ולהוציאו, וחוזר חלילה. ויש שהתיר אף ללבוש מספר בגדים זה על גבי זה בצורה שאין דרך בני אדם ללבושם, אך מדברי גדולי הפוסקים לא נראה כן.

[שו"ע שלד, ז-ח, משנ"ב יז-יט, וביה"ל ד"ה כלי; ביאורים ומוספים דרשו, 21]

בנוסף על ההיתר הנ"ל להוציא מזון לשלוש סעודות, מותר להוציא מבית שפרצה בו שריפה בשבת את כל הכלים והבגדים הנדרשים עד לסוף השבת; וכגון: כלי סעודה לשלוש הסעודות, כוסות לשתיה במשך כל היום, ובגדים. ומה שהתירו להוציא בגדים הנדרשים לשבת בלבד, היינו כשמוציאים בידינו; אבל כדרך לבישה - מותר להוציא את כל הבגדים; דהיינו שהן בעל

הדף היומי בהלכה

רכוש הנמצא בבית שפרצה בו שריפה בשבת - האם נחשב כהפקר?

על איסור. ולמרות שלבעל הבית אסור להוציא מעבר למזון והחפצים הנדרשים לשבת, אין שאר הרכוש נחשב כהפקר, כיון שמצוי הדבר שאנשים מסייעים בהצלתו, וכן ניתן להצילו על ידי גוי באופן המותר (ראה שולחן ערוך להלן, כו).

[שו"ע שלד, ט, משנ"ב כ רכב, שעה"צ יא, וביה"ל ד"ה כיון]

כאמור, אדם שפרצה שריפה בביתו בשבת, רשאי להוציא מזון וחפצים הנצרכים לו לשבת בלבד. וטעם דין זה הוא מפני שאם יתירו לו להוציא ככל שיחפוץ, אזי מתוך עיסוקו בהצלת הרכוש עלול הוא לשכוח ולעבור על איסורי שבת כדי להצילו.

אולם, אנשים אחרים שאינם מבני הבית, יתכן שרשאים להוציא עבורו מביתו ככל שיחפצו, כיון שהם אינם בהולים כל כך, ואין לחשוש שיעברו

"היום מדריכים חתנים וכלות בבנין בית של תורה - שהבעל צריך לשבת וללמוד, והתפקיד של האשה לעזור ולסייע לו לקיים את תפקידו. אבל זו טעות..."

מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל מסביר איך צריכה להיראות שותפות אמיתית בבית של תורה

הרבנית, והכיצד ראה לנכון להטריח את הרבנית, שכבר לא היתה צעירה לימים, בשעת בוקר מוקדמת לעשות את כל הדרך הארוכה - הלך ושוב - מביתם ועד לשיבת חברון?"

ורבינו השיב על אתר: "אלא יש להבין את ענין חלקה של הרבנית בלימוד התורה של רבי איסר זלמן. אין הפירוש שרבי איסר זלמן ישב ולמד, והרבנית 'עזרה' לו ללמוד. לא ולא! היתה כאן שותפות מלאה - חלק כחלק - בתורה. הרבנית הלא היתה מסייעת לו בכתיבת החידושים... היא לא הלכה עד שכונת גאולה כדי לסייע לתורה של בעלה - לא! היא הלכה מתוך אחריות של החלק שלה עצמה בתורת בעלה הגדול".

וכאן הוסיף רבינו וביאר: "היום מדריכים חתנים וכלות בבנין בית של תורה - שהבעל צריך לשבת וללמוד והתפקיד של האשה לעזור ולסייע לו לקיים את תפקידו. אבל זו טעות. בצורה כזו זה לא יחזיק מעמד לאורך זמן... כמה מסוגלת האשה לעזור ולהתמסר לדבר שאינו שלה? רק אם שניהם יהיו 'שותפים' במידה שווה בתורה - רק בצורה כזו יש לזה קיום". "אני אומר לך את הדברים כדברי הדרכה לקראת בנין ביתך" - פנה רבינו ואמר לחתן (נכדו של רבי יצחק שהיה במעמד) "שתזכר גם אתה עם כלתך לבנות את ביתכם ראופן של שותפות מלאה כדוגמת השותפות של הרב'ה רבי איסר זלמן והרבנית"

(כאיל תערוג)

סיפר רבינו הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל מפי בעל המעשה - רבי יצחק אפשטיין, חברו משיבת חברון, שלמד רבות עם מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל וסייע בידו בהתקנת ספרו 'אבן האזל' לדפוס.

באחד הערבים בשעת לימודים המשותף, העלה רבי איסר זלמן חידוש תוך שהוא נסמך על דברי תוספות מסוים, אלא שלא הצליח להזכר היכן הם דברי תוספות אלו. במשך זמן רב חיפשו הרב והתלמיד אחר אותו תוספות נעלם ולא מצאוהו. משהתאחרה השעה נאלץ רבי יצחק לשוב לאכסנייתו שבישיבה מבלי שמצאו את מקור התוספות.

בשעת בוקר מוקדמת, עוד טרם תפילת השחר בהיכל הישיבה, קראו לפתע לרבי יצחק ואמרו לו כי הרבנית מלצר ממתינה לו ליד בנין הישיבה. בני הישיבה נבהלו לפשר קריאה דחופה זו, ובלב הומה וחרד מיהר רבי יצחק אל הרבנית.

אמרה לו הרבנית: "הרב ביקש להודיעך כי מצא את התוספות. הוא ביקש להודיעך זאת בשעה כה מוקדמת, משום ששיער שלאחר התפילה, במקום לשבת וללמוד תמשיך להוסיף ולחפש את התוספות, וביקש למנוע ממך טרחת חנים זו".

משסיים רבינו לספר את העובדה (באוזני צאצאיו של רבי יצחק אפשטיין) אמר: "הלא יודעים אתם את המרחק משכונת 'משכנות' - מקום מגורי רבי איסר זלמן, ועד לישיבה בגאולה. גדלותו של הרב'ה רבי איסר זלמן במידות הנאצלות, הלא ידועה, ובפרט הנהגתו הזהירה בכבוד וטרחת אשתו

"הייתי מגיע עם הפנקס והספרים, פותח את הדלת של עזרת הנשים, שהיתה גבוהה, כעין קומה עליונה - וקופץ ממנה למטה אל בית הכנסת, ויושב ולומד שם"

כך 'נטמנים' בבית שם ועבר...

היתה גבוהה, כעין קומה עליונה. הייתי מגיע עם הפנקס והספרים וקופץ מעזרת הנשים למטה ולומד בבית הכנסת. למה? שאם יבואו לקרוא לי, או שיהיו טרדות לצאת, אז רק ענין כזה דחוף וחמור ששווה לטפס בשבילו על הקירות חזרה למעלה, רק זה יסגור לי את הגמרא, חוץ מזה נשארים הלאה בגמרא!"

(נר לשולחן שבת מתוך 'מילי דהספידיא' - מתוך הספד חתנו הגאון ר' ישראל מנחם הירשפלד)

הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל סיפר על עצמו: כאברך צעיר היה גר בירושלים. בדרך כלל לאברך צעיר יש טרדות ועסקי משפחה, ובאמצע הלימוד לפעמים צריך להפסיק, ממילא בכל פעם שיש איזו טירדה צריך לעיין ולהחליט האם להפסיק באמצע הלימוד...

הרב אמר שהוא מצא עצה לכך: הוא למד תקופה ארוכה בבית כנסת. קיבל רשות מהגבאי להיות כל היום בבית הכנסת, כדי שיוכל ללמוד שם בשקט. כיון שהיו חסרים לגבאי מפתחות, הוא קיבל מפתח רק לעזרת נשים והמפתח של בית הכנסת עצמו נשאר אצל הגבאי.

סיפר רבי חיים: "הייתי פותח את הדלת של עזרת הנשים. עזרת הנשים

רופא השיניים ד"ר ברוך וייס הגיע אל רבינו לצורך טיפול. באחד השלבים ביקש הרופא להכניס חומר מסוים ולסגור את הפה למשך דקה אחת. רבינו עשה כפי שנתבקש, הכניס את החומר לפיו, ומאחר והיתה לו דקה אחת פנויה - פתח גמרא

מרון הגרי"ש אלישיב זצוק"ל עוסק בתורה בכל רגע ורגע

וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא (בראשית כה, יא)

השלבים, ביקש הרופא להכניס חומר מסוים, לסגור את הפה למשך דקה אחת, ולאחר מכן להוציא אותו. רבינו עשה כפי שנתבקש, הכניס את החומר לפיו ומאחר והיתה לו דקה אחת פנויה, פתח גמרא חולין שהיתה על השולחן, ושם עיונו בדברי רש"י.

דקה אחת עברה חלפה לה, רבינו המשיך בעיונו והרופא שלא רצה להפריע לו, העדיף להמתין דקה או שתיים נוספות. כאשר עברו שלש דקות ורבינו עדיין לא הרים את עיניו, החל הרופא לקרוא לרבינו בקול ולהעיר את תשומת ליבו לכך שאפשר כבר לפתוח את הפה - אולם רבינו לא נע ולא זע, בהיותו שקוע כל כולו ברש"י ואיננו יודע מימינו ומשמאלו...

הרופא לא ידע מה לעשות, אולם לא מלאו לבו לגעת ברבינו ולהעירו משקיעותו. כעבור עשר דקות, שמה לב בתו של רבינו, הרבנית אויערבאך ששהתה בבית, כי שקט מוזר וממושך בוקע מחדרו של רבינו, ונכנסה לראות מה קורה. הרופא הסביר לה שהחומר עדיין בפה של רבינו. לתמייתה הוסיף וציין, כי ניסה כמה פעמים לומר לרבינו שאפשר להוציא אבל ללא הועיל.

"אדרבה, שהרבנית תנסה בבקשה", אמר הרופא, "אולי יעלה בידך להעיר את הרב משקיעותו..." הרבנית ניסתה את כוחה והחלה לומר לרבינו בקול: "טאטע! מ'קען שוין ארויס - נעמען" (אבא, כבר אפשר להוציא) - אבל גם זאת בלי הצלחה ותועלת. רבינו לא שמע כלום, הוא היה משועשע עם הרש"י בחולין, כתינוק הגמול עלי אמו...

לבסוף, ניגשה אליו הרבנית והזיזה אותו מעט. רק אז התעורר רבינו. הרבנית אמרה לו שאפשר כבר להוציא את החומר מהפה, ורבינו הגיב: "אה, כבר עברה דקה?..."

(מתוך משוש דור ודור)

רש"י: אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. מעשה באחד מלילות השבת בביתו של מרון הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, כאשר עם תחילתה של סעודת השבת הראשונה כבה לפתע הגנרטור ועלטה השתרה בבית. הנכד ששהה עם רבינו החל לדון לפניו כיצד ינהג עם הלימוד של הלילה, ומנה בפני רבינו כמה בתי כנסיות סמוכים שיש בהם חשמל כשר, למען יוכל רבינו להגות בתורה בעת קומו בטרם יאיר השחר. רבינו נענע בראשו מבלי להשיב דבר, והנכד גמר בדעתו להישאר ער בכדי ללוות את רבינו בחשכת אישון הליל לאשר יחפוץ.

בפועל, התנמנם הנכד באמצע הלילה, וכאשר התעורר נדהם לשמוע את קולו של רבינו היושב ועמל בתורה בניגון ובנעימה. הוא הביט כה וכה, וירא כי לא אירע שום נס והבית עודנו שרוי באפילה מוחלטת. תיכף קם ממיטתו, סר ופנה לעבר ההול לראות כיצד מצליח רבינו ללמוד בחושך.

מה מאד נרעש הנכד לראות את רבינו יושב ליד השולחן עם גמרא סגורה, עיניו עצומות, והוא גורס בעל פה בבטחה ובשלחה, משל קורא הוא מתוך הספר... המילים יצאו מפיו של רבינו כדרכו, בהטעמה ובחן, והוא משתעשע עם הגמרא כאילו היא פתוחה ומאירה לפניו...

רק כאשר עלה השחר, וזהרורי אור ראשונים החלו להפציע מבעד לחלון, הסיט רבינו את הוילון, לקח את הגמרא והתקרב לחלון. כך למד מתוך הספר, עד שהגיע זמן תפילת שחרית.

טיפול שיניים

רופא השיניים, ד"ר ברוך וייס, הגיע אל רבינו לצורך טיפול מסוים. באחד

בתוך הדברים סיפר הרב אייזנשטט לפרופסור הגוי על זקנו החתם סופר, ואמר לו קטעים מתוך דרשת החת"ס לפרשת בראשית, שבה רואים בעליל שהחת"ס התמצא בעולם ומלואו

לראות את העולם כולו מתוך חלונות קטנים וצרים...

סיפר לאותו חכם מחכמי אומה"ע, והלה נתפעל ונתרגש מאוד מתוכן הדברים העמוקים של החת"ס וביקש לדעת היכן חי אדם זה, מחברם של הדברים הנפלאים הללו, ואיך היה מנהל את אורח חייו.

סיפר לו הרב אייזנשטט שהחת"ס היה דר בפרשבורג והיתה לו שם ישיבה לרבנים, והוא עצמו, החת"ס, היה דר בעליה של בנין הישיבה, וצייר לו את צורת דירתו של החת"ס שהיתה בעלת חלונות קטנים וצרים.

קם אותו חכם ובהתרגשות והתפעלות עצומה אמר: הלא זה פלא! איך מתוך חלונות קטנים כאלו ראה החכם הזה את כל העולם כולו!

(אשכבתיה דרבי, הספדים על מרן הסטייפלער ז"ע)

"כי השכל מעיד שיתרון המדבר על שאינו מדבר הוא בעבור יתרון הכרתו והבנתו וקבולו דעת סודי החכמה המקויימים בכל העולם" (שער הבחינה פרק ב')

סיפר הגר"מ גיפטר זצ"ל: שמעתי מאחד הרבנים החשובים בארה"ב הרב צבי אייזנשטט זצ"ל שהיה נכדו של רבינו החת"ס זיע"א, שפעם אחת בעיר הבירה וינה נפגש עם אחד מגדולי הפרופסורים של אומה"ע, סוציולוג במקצועו, ובתקופה ההיא - הגדול בעולם באומנותו, ושוחח עמו ארוכות בעניני השקפת עולם.

בתוך הדברים סיפר לו הרב אייזנשטט אודות זקנו החת"ס ואמר לו קטעים מתוך דרשת החת"ס לפרשת בראשית. בדרשה היא רואים בעליל שהחת"ס התמצא בעולם ומלואו על כל נפלאות הבריאה כולה. חלק מאותה דרשה נפלאה

האם מותר להאמין ללשון הרע שנשמע מפי שיכור?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

יראה הקורא את כל התנאים הדרושים כדי שייחשב מסיח לפי תומו, יבין שכמעט קשה למצוא מסיח לפי תומו לדינא. ואם כי שלושת הדוגמאות דלעיל, הנידונות בספר 'מענה לשון' (להגר"מ לוי, ח"ה עמ' לד) נחשבות לכאורה למסיח לפי תומו, אמנם החפץ חיים כותב שעל פי דין יש ספק גדול ועצום האם מותר להאמין בלב לדבריו של מסיח לפי תומו, ועל כן השומר נפשו ירחק מזה.

ובנוסף, כל הספק הוא כאשר מדובר בעובדה גמורה, אך בדברים שאפילו אם הם אמת יש מקום לדון לכף זכות, או דברים שקשורים למידות, או שלילת המעלות, בוודאי אסור לקבל מהמספר ולהחליט בלבו לגנאי על חברו.

האם שיכור המספר דברי לשון הרע מתוך שכרותו, וניכר שאינו מדבר בדעת ומחשבה כלל - מותר להאמין לו? המדבר לשון הרע בהשפעת היפנוזה - האם מותר לשומע לקבל את הדברים? המספר לחברו שפלוגי אמר עליו מילים מסוימות בשפה זרה שהמספר אינו מכיר, והשומע מכיר את השפה ומבין שנאמרו דברי חירוף וגידוף כלפיו - האם מותר לו להאמין לדברים? הסעיפים הנלמדים בימים אלו עוסקים בדיני קבלת לשון הרע באופנים שונים שבהם יש סיבה לכאורה לקבל את הדברים - ואחד מהם הוא, כאשר המספר מסיח את הדברים לפי תומו (כלל ז סעיף ט'). ה'חפץ חיים' מבאר באריכות מהו הגדר של 'מסיח לפי תומו', וכותב בסוף דבריו שכאשר